

هدف کلی: آشنایی با علت غیبت و چگونگی امامت امام زمان (عج) در دوران غیبت

اهداف آموزشی

تبیین غیبت صغری و غیبت کبری امام زمان (عج)
آشنایی با دلایل غیبت امام زمان (عج)
آشنایی با موعود در دین اسلام
آشنایی با مسولیت های منتظران منجی

مجتبی محمودی

دبیر دین و زندگی شهرستان ایذه

سال تحصیلی: ۱۴۰۱ - ۱۴۰۰

به کانال ما در تلگرام بپیوندید

t.me/mahmoudi_izeh

عصر غیبت

درس نهم

نکته دوره امامت امام زمان علیه السلام با غیبت کوتاهی شروع شد که ۶۹ سال به طول انجامید. پس از آن،

غیبتی طولانی آغاز شد که تاکنون ادامه دارد.

در این درس می خواهیم بدانیم :

- ۱- علت غیبت امام زمان علیه السلام چیست؟
- ۲- ایشان چگونه در دوران غیبت، پیروان خود را هدایت و یآوری می کنند؟
- ۳- ما در دوران غیبت چه مسولیت هایی داریم؟

۱- دو مورد از وظایف امام حسن عسکری در قبال فرزندشان حضرت مهدی (عج) را بنویسید؟

۲- امامت امام مهدی (عج) در چه زمانی آغاز شد؟

۳- امام مهدی (عج) در دوران غیبت صغری چگونه با پیروان خود در ارتباط بود؟

نکته حضرت مهدی علیه السلام دوازدهمین امام ما، در سپیده دم جمعه، نیمه شعبان سال ۲۵۵ هـ.ق، در «سامرا» متولد شد و تا سال ۲۶۰ هـ.ق، در کنار پدر بزرگوارش زندگی می کرد! (امام حسن عسکری علیه السلام در **مناقب** ایشان را از گزند حاکمان عباسی که تصمیم بر قتل وی داشتند، حفظ نمود و با آنکه در محاصره نیروها و جاسوسان حاکمان بود، ایشان را به بعضی از یاران نزدیک و مورد اعتماد خود نشان می داد و به عنوان امام بعد از خود معرفی می کرد).^۱

۲ (پس از شهادت امام حسن عسکری علیه السلام در سال ۲۶۰ هـ.ق)، امامت امام مهدی علیه السلام آغاز شد. آن حضرت از ابتدای امامت خود که تاکنون ادامه دارد، دو غیبت داشته است. اول، غیبتی که تا سال ۳۲۹ هـ.ق طول کشید و «غیبت صغری» نامیده می شود.^۲ امام در این دوره، با اینکه زندگی مخفی داشت، اما از طریق چهار نفر از یاران صمیمی و مورد اعتماد، پیوسته با پیروان خود در ارتباط بود.^۳ و آنان را رهبری می کرد. این چهار شخصیت بزرگوار به «نواب اربعه» و «نواب خاص» معروف اند.^۴ شش روز مانده به درگذشت آخرین نایب، امام عصر علیه السلام برای ایشان نامه ای نوشت و فرمود به فرمان خداوند، پس از وی جانشینی نیست و مرحله دوم غیبت آغاز می شود. به دلیل طولانی بودن این دوره از غیبت، آن را «غیبت کبری» می نامند.^۴

نکته مهم

۴- چرا دوران غیبت کبری را به این نام، می نامند؟

۵- پیامبر اکرم (ص) چه کسانی را پدران امت معرفی فرموده اند؟

غیبت امام مهدی علیه السلام

نکته خداوند نعمت هدایت را با وجود امامان تمام و کامل گردانیده و راه رسیدن به رستگاری را برای انسان ها هموار ساخته است.^۵ پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله، خود و امام علی علیه السلام را پدران امت معرفی فرموده است^۵ و روشن است که دلسوزی پدر برای فرزندان خود قابل توصیف نیست. اما فرزندان ناسپاس، قدر پدران مهربان خود را نشناختند و چنان در مسیر گمراهی پیش رفتند که یازده تن از رهبران آسمانی خود را شهید کردند. (درست است که حاکمان بنی امیه و بنی عباس، ظالمانه و غاصبانه حکومت را به دست گرفته بودند، و عاملان اصلی به شهادت رساندن امامان بودند، اما بیشتر مردم تسلیم این حاکمان شده بودند و با آنان مبارزه نمی کردند و وظیفه امر به معروف و نهی از منکر را انجام نمی دادند. اگر مردم آن دوره با این حاکمان ظالم، مبارزه می کردند، خلافت در اختیار امامان قرار می گرفت و آن بزرگواران، بیش از پیش مردم را به سوی توحید و عدل فرامی خواندند و جامعه بشری در مسیر صحیح کمال پیش می رفت).^۶

۶- عاملان اصلی به شهادت رساندن امامان چه کسانی بودند؟ توضیح دهید؟

۱- این دعایی است که بعد از نام بردن از حضرت مهدی گفته می شود و به این معناست که خداوند متعال ظهور آن حضرت را نزدیک فرماید.

۲- نایبان خاص امام عصر علیه السلام عبارتند از: عثمان بن سعید (به مدت ۵ سال)، محمد بن عثمان (به مدت ۴۰ سال)، حسین بن روح نوبختی

(۲۱ سال) و علی بن محمد سمری (۳ سال).

۳- پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «أَنَا وَ عَلِيُّ ابْنَا هَذِهِ الْأُمَّةِ، مِنْ وَ عَلِي بَدْرَانِ ابْنِ امْتِنِمْ». علل الشرایع، شیخ صدوق، ج ۱، ص ۱۲۷.

۱- چرا حاکمان بنی عباس در صدد بودند مهدی موعود (عج) را به محض تولد، به قتل برسانند؟

نکته

همان طور که در تاریخ نقل شده است، سخت گیری حاکمان بنی عباس نسبت به امام دهم و یازدهم تا حدی شدت یافته بود که آن بزرگواران را در محاصره کامل قرار داده بودند؛ زیرا آنان از اخباری که از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سایر امامان رسیده بود، مطلع بودند.

۱) پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله درباره دوازده جانشین خود با مردم سخن گفته بود و امام مهدی علیه السلام را به عنوان آخرین امام و قیام کننده علیه ظلم و برپا کننده عدل در جهان معرفی کرده بود. امیر المؤمنین علی علیه السلام و سایر امامان نیز از آن حضرت و مأموریتی که از جانب خدا دارد، یاد کرده بودند. به همین دلیل، حاکمان بنی عباس در صدد بودند مهدی موعود علیه السلام را به محض تولد به قتل برسانند.

سوال

از این رو **چرا** خداوند آخرین ذخیره و حجت خود را از نظرها پنهان کرد؟ امامت در شکلی جدید و از پس پرده غیبت ادامه یابد و تا فراهم آمدن شرایط برای تشکیل حکومت جهانی از نظرها پنهان باشد. این غیبت آن قدر ادامه می یابد که نه تنها مسلمانان، بلکه جامعه انسانی شایستگی درک ظهور و بهره مندی کامل از وجود آخرین حجت الهی را پیدا کند. ۲ - **غیبت کبری تا چه زمانی ادامه می یابد؟** امام علی علیه السلام می فرماید: **«زمین از حجت خدا (امام) خالی نمی ماند. اما خداوند، به علت ستمگری انسان ها و زیاده روی شان در گناه، آنان را از وجود حجت در میانشان بی بهره می سازد.»** ۳

۳- طبق سخن امام علی (ع) چرا خداوند مردم را از وجود حجت در میان شان بی بهره می سازد؟

تدبر در قرآن

خداوند در قرآن کریم، علت از دست دادن نعمت ها را این گونه بیان کرده است :
ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُعَيَّرًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَى قَوْمٍ حَتَّى يُعَيَّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ۲
«خداوند نعمتی را که به قومی ارزانی کرده است، تغییر نمی دهد مگر آنکه آنها، خود وضع خود را تغییر دهند. همانا که خداوند شنوا و داناست.»
با تفکر در این آیه، عبارت های زیر را کامل کنید :
۱- اگر مردم نعمتی را که خدا به آنها داده است درست استفاده نکنند، **ان نعمت را از آنها می گیرد**

.....
۲- زمینه ساز هلاکت یا عزت و سربلندی یک جامعه **رفتار خود افراد همان جامعه هستند**
.....

۱- الغيبة، محمدبن ابراهیم نعمانی، مترجم فهري زنجاني، ص ۱۵۹.
۲- سورة انفال، آیه ۵۳.

۱- چرا حضرت مهدی (عج) غایب نامیده اند؟

۲- امام علی (ع) درباره حضور حضرت مهدی (عج) در جامعه چه می فرمایند؟

۳- چگونگی امامت حضرت مهدی (عج) در دوران غیبت کبری را بنویسید؟

چگونگی امامت حضرت مهدی علیه السلام در عصر غیبت

۱) برای درک درست رهبری امام در عصر غیبت،

ابتدا باید توجه کنیم که امام را از آن جهت «غایب»

نامیده اند که ایشان از نظرها «غایب» است، نه

اینکه در جامعه حضور ندارد. به عبارت دیگر، ما

انسان ها هستیم که امام را نمی بینیم، نه اینکه ایشان

در بین ما نیست و از وضع ما بی خبر است.^۱

امیرالمؤمنین علی علیه السلام می فرماید:

۲) «حجت خداوند در میان مردم حضور دارد، از

معابر و خیابان ها عبور می کند... به نقاط مختلف

می رود، سخن مردم را می شنود و بر جماعت مردم

سلام می کند...؛ تا اینکه زمان ظهور و وعده الهی و ندای آسمانی فرا می رسد. هان! آن روز، روز

شادی فرزندان علی و پیروان اوست».^۲

به دلیل غایب بودن حضرت مهدی علیه السلام، بهره مندی از ایشان در عصر غیبت کاهش می یابد. از این رو

آن حضرت خود را به خورشید پشت ابر تشبیه کرده اند.^۳ در این دوره، نه امکان حکومت و ولایت

ظاهری آن امام هست و نه امکان تشکیل جلسات درس و تعلیم معارف و احکام دین توسط ایشان؛

برای همین، این بهره مندی، منحصر به «ولایت معنوی» می شود که نیازمند به ظاهر بودن بین مردم

نیست. ایشان به اذن خداوند از احوال انسان ها آگاه است، افراد مستعد و به ویژه شیعیان و محبان

خویش را از کمک ها و امدادهای معنوی خویش برخوردار می سازد (امام عصر علیه السلام در نامه ای به شیخ

مفید^۴، از علمای بزرگ اسلام، می فرماید:

«ما از اخبار و احوال شما آگاهیم و هیچ چیز از اوضاع شما بر ما پوشیده و مخفی نیست».^۵

هم اکنون نیز امام عصر علیه السلام سرپرست، حافظ و یاور مسلمانان است (هدایت باطنی افراد، حل بعضی

از مشکلات علمی علما، خبر دادن از پاره ای رویدادها، دستگیری از درماندگان و دعا برای مؤمنان)،^۶

نمونه هایی از یاری رسانی های آن حضرت است. چه بسیارند افرادی که از یاری آن امام برخوردار

۴- نمونه هایی از یاری رسانی های حضرت مهدی (عج) به مسلمانان را بنویسید؟

۱- الفیبه، نعمانی، ص ۱۴۴.

۲- بحار الانوار، مجلسی، ج ۵۳، ص ۱۸۱.

۳- شیخ مفید در سال ۳۸۱ ق، به مرجعیت شیعیان رسید و تا سال ۴۱۳ ق، به مدت ۳۲ سال مرجعیت شیعیان را برعهده داشت. شیخ مفید بالغ بر ۲۰۰ عنوان کتاب و رساله تألیف کرد و شاگردان بزرگی چون سید مرتضی، سید رضی و شیخ طوسی را تربیت کرد و در تحکیم جایگاه تشیع در جهان اسلام بسیار مؤثر بود.

۴- الاحتجاج، طبرسی، ج ۲، ص ۵۹۶.

می شوند، بدون آنکه ایشان را بشناسند.

بنابراین، دوره غیبت، به معنای عدم امامت امام عصر علیه السلام نیست (بلکه رهبری حقیقی مسلمانان هم اکنون نیز به عهده ایشان است؛ اما این رهبری را انسان‌های عادی حس نمی کنند؛ همان طور که برخی از انسان‌ها فواید خورشید پشت ابر را در نمی یابند و مشاهده نمی کنند. اگر شب، عالم را فراگیرد و خورشید هیچ گاه طلوع نکند، آن زمان است که نعمت وجود خورشید پشت ابر نیز بر همگان روشن خواهد شد.)^۱

فیلم (۱): طول عمر امام زمان علیه السلام

دانش تکمیلی

برای آشنایی با نمونه‌ای از هدایت معنوی و امداد امام زمان علیه السلام در عصر غیبت به سایت گروه قرآن و معارف بخش «دانش تکمیلی» مراجعه کنید.

تدبیر در قرآن

قرآن کریم، در برخی از آیات درباره آینده زندگی انسان‌ها در زمین سخن گفته و وعده‌هایی داده است. وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَ لِيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَ لِيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا...^۱

خداوند به کسانی که شما که ایمان آورده و عمل صالح انجام داده‌اند، وعده داده است که آنان را جانشین در زمین قرار دهد، همان طور که قبل از آنان کسانی را جانشین قرار داد، و دینشان را که برای آنان پسندیده مستقر سازد و بیم و ترسشان را به امنیت مبدل سازد. [به گونه‌ای که دیگر] مرا بپرستند و به من شرک نوزند.

وَ تَرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ وَ نَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَ نَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ^۲
ما می خواهیم بر مستضعفان زمین، منت نهمیم و آنان را پیشوایان [مردم] قرار دهیم و آنان را وارثان [زمین] قرار دهیم.

وَ لَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ^۳
به راستی در زبور، پس از ذکر (تورات) نوشته‌ایم که زمین را بندگان شایسته من به ارث می‌برند.

۱- سوره نور، آیه ۵۵.

۲- سوره قصص، آیه ۵.

۳- سوره انبیاء، آیه ۱۰۵.

در این آیات بیندیشید و بگویید چه آینده‌ای برای هر یک از موارد زیر بیان شده است؟

- ۱- مؤمنین صالح **جانسینان خداوند بر** **زوی زمین خواهند بود**
- ۲- مستضعفین **پیشوایان مردم و وارثان زمین خواهند بود**
- ۳- بندگان شایسته ..... **دین حق برای صالحین در زمین مستقر می شود**
- ۴- زمین را به ارث می برند

موعود و منجی در ادیان

نکته

پیامبران الهی، برای تحقق این وعده الهی (پیروزی حق بر باطل در آینده تاریخ) از یک طرح الهی سخن گفته‌اند (آنان اعلام کرده‌اند که گرچه مستکبران نمی‌خواهند، اما روزی جامعه بشری آماده پذیرش حق خواهد شد و یک رهبر و ولی تعیین شده از جانب خداوند ظهور می‌کند و حکومتی عادلانه در جهان تشکیل می‌دهد).^۱

بله، این عقیده اصلی همه پیامبران الهی است، اما تعلیمات هر پیامبری، جز پیامبر خاتم، دستخوش دگرگونی شد؛ یکی از این دگرگونی‌ها، مربوط به چگونگی ظهور و تشکیل حکومت جهانی بود. با وجود این، همه در اصل الهی بودن پایان تاریخ و ظهور ولی خدا برای برقراری حکومت جهانی اتفاق نظر دارند).^۲

۲- آیا همه پیامبران الهی در اصل الهی بودن پایان تاریخ و ظهور ولی خدا اتفاق نظر دارند؟

بیشتر بدانیم

– یهودیان معتقدند که هنوز «مسیح» و منجی نیامده است، روزی مسیح خواهد آمد و دین حضرت موسی علیه السلام را در جهان گسترش خواهد داد و عدالت را برقرار خواهد کرد.

– مسیحیان بر این باورند که حضرت عیسی علیه السلام همان منجی و موعود آخرالزمان است. آنان معتقدند که حضرت عیسی علیه السلام در شبی که مأموران به مخفیگاهش حمله کردند، دستگیر شد؛ روز بعد او را به صلیب کشیدند و کشتند و سه روز پس از مرگ، از صلیب پایین آوردند و دفن کردند. اما ایشان زنده شد و از قبر به آسمان رفت. او دوباره ظهور می‌کند و انسان‌ها را نجات می‌دهد.^۱

– در آیین زرتشتی، اعتقاد به سُوشیانت که به معنای منجی و رهانده است، اعتقاد رایجی است و در متون زرتشتی به ظهور این موعود بشارت داده شده است.^۲

۱- دیدگاه مسلمانان درباره موعود را بنویسید؟

موعود در اسلام

۱ (ما مسلمانان نیز مانند پیروان سایر ادیان الهی عقیده داریم که در آخرالزمان منجی انسان‌ها، ظهور خواهد کرد و جهان را به نهایت عدل خواهد رساند. این منجی، امام مهدی علیه السلام است که از نسل پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌باشد).^۱

۱- قرآن کریم، کشتن و به صلیب کشیده شدن حضرت عیسی علیه السلام را به صراحت رد می‌کند و می‌فرماید که «آنان در این مسئله دچار اشتباه شدند» (سوره نساء، آیه ۱۵۷).

۲- «سوشیانت» یا «سیر اندیشه ایرانیان درباره موعود آخرالزمان» از علی اصغر مصطفوی.

- ۱- نظر اهل سنت را درباره امام مهدی (ع) بنویسید؟
 ۲- عقیده شیعیان درباره موعود را توضیح دهید؟
 ۳- مشخص بودن پدر و مادر امام زمان (عج) چه فایده ای دارد؟

۱ (در کتاب‌های حدیثی اهل سنت تأکید شده که امام «مهدی» علیه السلام از نسل پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و حضرت فاطمه علیها السلام است، البته آنان معتقدند که امام مهدی علیه السلام هنوز به دنیا نیامده است.)^۱

۲ (ما شیعیان، بنا بر سخنان صریح پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و ائمه اطهار علیهم السلام، معتقدیم که موعود و منجی انسان‌ها، دوازدهمین امام و فرزند امام حسن عسکری علیه السلام است و با توجه خاص خداوند، به حیات خود ادامه می‌دهد تا اینکه به اذن خداوند ظهور می‌کند و حکومت جهانی اسلام را تشکیل می‌دهد.)^۲

۳ (مشخص بودن پدر و مادر امام زمان علیه السلام، این فایده را دارد که اگر ماجراجویان فریبکاری بخواهند خود را مهدی موعود معرفی کنند، به زودی شناخته می‌شوند و مردم هوشیار، فریب آنها را نمی‌خورند.)^۳

اعتقاد به زنده بودن آن حضرت و حضور ایشان در جامعه، دارای فواید زیر است:

۴ (اول اینکه، پیروان آن حضرت، از یک سو، امام خود را حاضر و ناظر بر خود می‌یابند و از سوی دیگر، آنان می‌توانند خواسته‌های خود را با امام خود همانند دوستی صمیمی در میان بگذارند و برای به‌دست آوردن رضایت ایشان، تلاش کنند.)

دوم اینکه، جامعه به صورت‌های گوناگون از هدایت‌های امام و از ولایت معنوی ایشان برخوردار می‌گردد.)^۴

۴- اعتقاد به زنده بودن حضرت مهدی (عج) و حضور ایشان در جامعه چه فوایدی دارد؟

مسئولیت‌های منتظران

اکنون بینیم ما دوستان و پیروان حضرت چه وظایفی در دوران غیبت بر عهده داریم:

۱- تقویت معرفت و محبت به امام: ۵- چه افرادی محبت بیشتری به پیامبر و امام دارند؟

۵ (پیامبر و امام از پدر و مادر نیز برای مؤمنان مهربان‌ترند و آنان که چنین معرفتی را به دست آورده‌اند، محبت بیشتری به پیامبر و امام دارند.)^۵

سوال پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در سخنانی ضمن معرفی همه امامان، درباره امام عصر علیه السلام می‌فرماید؟

پاسخ «هرکس که دوست دارد خدا را در حال ایمان کامل و مسلمانی مورد رضایت او ملاقات کند، ولایت و محبت امام عصر علیه السلام را بپذیرد.» **پاسخ**

۶ (شناخت جایگاه امام در پیشگاه الهی، آشنایی با شیوه حکومت‌داری ایشان به هنگام ظهور، آشنایی با ویژگی‌های ایشان در سخنان معصومین علیهم السلام) از عوامل مؤثر در شناخت و محبت به امام زمان علیه السلام و از بین رفتن تردیدهاست.

۶- عوامل مؤثر در شناخت و محبت به امام زمان (ع) و از بین رفتن تردیدها را بنویسید؟

۱- تاریخ بخاری، ج ۳، ص ۳۴۳؛ المهدی، سیدصدرالدین صدر، ج ۴، ص ۱۰۷ و مستدرک، حاکم نیشابوری، ج ۴، ص ۵۵۷.

۲- بحار الانوار، مجلسی، ج ۳۶، ص ۲۹۶.

۷- مسولیت‌های منتظران حضرت مهدی (ع) را فقط نام ببرید؟

پیروی از فرمان‌های امام عصر (عج) آماده کردن خود و جامعه برای ظهور دعا برای ظهور امام

مجتبی محمودی، دبیر دین و زندگی شهرستان ایزه

t.me/mahmoudi_izeh : لینک کانال تلگرام

- ۱- سه مورد از دستورات حضرت مهدی (عج) که پیروان ایشان به دنبال انجام آنها هستند را بنویسید؟
 ۲- یکی از علائم پیروی از امام عصر (عج) را بنویسید؟
 ۳- یکی از مسوولیت‌های منتظران حضرت مهدی(ع) آماده کردن خود و جامعه برای ظهور است، ان را توضیح دهید؟

تفکر در حدیث

با توجه به توضیحات قبل، با تفکر در این حدیث بگوئید ما چگونه می‌توانیم امام زمان خویش را بشناسیم؟

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله؛

مَنْ مَاتَ وَ لَمْ يَعْرِفِ إِمَامَ زَمَانِهِ هُرْ كَسٌ بِمِيرِدٍ وَ إِمَامُ زَمَانٍ خُودِ رَا نَشْنَسِدُ،
 مَاتٌ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً^۱ به مرگ جاهلی مرده است.

تداوم قلم‌های سه گانه رسالت یعنی مرجعیت علمی، ولایت و رهبری جامعه و ولایت معنوی در شکل امامت انجام می‌شود و اگر کسی امام زمان خود را نشناخته باشد قطعاً از او پیروی هم نخواهد کرد و اگر کسی امام زمانش را نشناسد و از او پیروی ننماید عملاً از رسالت رسول اکرم بی بهره می‌ماند، همان چیزی که مردم عصر جاهلیت با آن مواجه بودند

۲- پیروی از فرمان‌های امام عصر علیه السلام : منتظر حقیقی تلاش می‌کند که در عصر غیبت، پیرو

امام خود باشد و از ایشان تبعیت کند. رسول خدا صلی الله علیه و آله می‌فرماید :

«خوشا به حال کسی که به حضور «قائم^۲» برسد، در حالی که پیش از قیام او نیز پیرو او باشد»^۳.

۱ (مراجعه به عالمان دین، عمل به احکام فردی و اجتماعی دین و مقابله با طاغوت) از جمله دستورات امام زمان علیه السلام است که پیروان آن حضرت به دنبال انجام آن هستند. به عنوان نمونه (تشکیل حکومت اسلامی در عصر غیبت و برکنار کردن حاکمان ستمگر) یکی از علائم پیروی از امام عصر علیه السلام است.

۳- آماده کردن خود و جامعه برای ظهور^۳: (منتظر، عصر غیبت را عصر آماده‌باش برای یاری

امام می‌داند و خود را سربازی برای یاری آن حضرت به حساب می‌آورد. او هر لحظه منتظر است ندای امام علیه السلام در جهان طنین انداز شود و مردم را برای پیوستن به حق فراخواند.)^۳

امام علی علیه السلام درباره کسانی که با امام زمان علیه السلام بیعت می‌کنند چه می‌فرماید؟

(«امام با این شرط با آنها بیعت می‌کند که در امانت خیانت نکنند، پاک دامن باشند، اهل دشنام و کلمات زشت نباشند، به ظلم و ستم خون‌ریزی نکنند، به خانه‌ای هجوم نبرند، کسی را به ناحق آزار ندهند، ساده زیست باشند و بر مرکب‌های گران قیمت سوار نشوند، لباس‌های فاخر نپوشند، به حقوق مردم تجاوز نکنند، به یتیمان ستم نکنند، دنبال شهوت‌رانی نباشند، شراب ننوشند، به پیمان خود عمل کنند، ثروت و مال را احتکار نکنند ... و در راه خدا به شایستگی جهاد نمایند.»)

۱- القدیر، علامه امینی، ج ۱، ص ۳۵۹، به نقل از بزرگان اهل سنت مانند تفتازانی در کتاب شرح مقاصد، ج ۲، ص ۲۷۵.

۲- «قائم» یکی از لقب‌های امام زمان علیه السلام و به معنای قیام کننده است.

۳- بحار الانوار، مجلسی، ج ۵۲، ص ۱۳۰.

۴- الملاحم و الفتن، سید ابن طاووس، ص ۱۴۹.

- ۱- چه کسانی می توانند در هنگام ظهور حضرت مهدی (عج) ویژگی های مورد نظر ایشان را داشته باشند؟
- ۲- کسانی که در عصر غیبت تنها با گریه و دعا سر کنند، در روز ظهور چگونه هستند؟

فیلم (۲): چگونه زمینه ساز ظهور شویم؟

اما چه کسانی می توانند در هنگام ظهور این ویژگی ها را داشته باشند؟
 ۱) کسانی که قبل از ظهور آن امام، در صحنه فعالیت های اجتماعی و نبرد دائمی حق و باطل، در جبهه حق حضوری فعال داشته باشند و با ایستادگی در مقابل شیاطین درون و برون، ویژگی هایی همچون شجاعت، عزت نفس و پاک دامنی را در خود پرورانده باشند.^۱
 کسانی که در عصر غیبت تنها با گریه و دعا سر کنند و در صحنه نبرد حق طلبان علیه مستکبران حضور نداشته باشند.^۲ (در روز ظهور، به علت عدم آمادگی، مانند قوم موسی علیه السلام به امام مهدی علیه السلام خواهند گفت: «تو و پروردگارت بروید و بجنگید، ما اینجا می نشینیم»)^۱
 همان طور که برخی جامعه شناسان گفته اند، پویایی جامعه شیعه در طول تاریخ، به دو عامل وابسته

سوال

بوده است: **انها را بنویسید؟**

پاسخ (۱- گذشته سرخ؛ یعنی اعتقاد به عاشورا، آمادگی برای شهادت و ایثار.

۲- آینده سبز؛ یعنی انتظار برای سرنگونی ظالمان و گسترش عدالت در جهان، زیر پرچم امام عصر علیه السلام.) پاسخ

۳) (یاران امام، پیشتانان تحول جهانی و سازندگان تمدن اسلامی اند. هسته مرکزی این یاران ۳۱۳ نفر، به تعداد یاران پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در جنگ بدر هستند که بنا به فرموده امام باقر علیه السلام تعدادی از آنان از زنان اند.^۲ همچنین در احادیث آمده است که بیشتر یاران امام را جوانان تشکیل می دهند)^۳

- ۳- چند مورد از ویژگی های امام زمان (عج) را نام ببرید؟

فیلم (۳): ویژگی یاران امام زمان علیه السلام

بیشتر بدانیم

رهبر معظم انقلاب اسلامی درباره ویژگی های منتظران می فرماید:
 انتظاری که از آن سخن گفته اند فقط نشستن و اشک ریختن نیست؛ انتظار به معنای این است که ما

۱- اشاره به آیه ۲۴ سوره مائده.

۲- بحار الانوار، مجلسی، ج ۵۳، ص ۲۲۳.

۳- الغیبة، نعمانی، ص ۱۰۷.

اهدافی که در جامعه حضرت مهدی (ع) با تشکیل حکومت ایشان محقق خواهد شد را نام ببرید؟

باید خود را برای سربازی امام زمان علیه السلام آماده کنیم. سربازی امام زمان کار آسانی نیست. سربازی منجی بزرگی که می خواهد با تمام مراکز قدرت و فساد بین المللی مبارزه کند، احتیاج به خودسازی، آگاهی و روشن بینی دارد. ما نباید فکر کنیم که چون امام زمان علیه السلام خواهد آمد و دنیا را پر از عدل و داد خواهد کرد، امروز وظیفه ای نداریم. نه، برعکس. ما امروز وظیفه داریم در آن جهت حرکت کنیم تا برای ظهور آن بزرگوار آماده شویم.

۱- کدام عمل، از برترین اعمال عصر غیبت است؟

۲- چرا در انتظار ظهور بودن، خود از برترین اعمال عصر غیبت است؟

۴- دعا برای ظهور امام (در انتظار ظهور بودن) خود از برترین اعمال عصر غیبت است (زیرا ۲

فرج و گشایش واقعی برای دین داران با ظهور آن حضرت حاصل می شود) امیر مؤمنان علیه السلام می فرماید:

۳) «منتظر فرج الهی باشید و از لطف الهی مأیوس نشوید و بدانید که محبوب ترین کارها نزد خداوند،

انتظار فرج است.»^۱

۳- امام علی (ع) در رابطه با دعا برای ظهور امام زمان (عج) چه می فرماید؟

لازمه این انتظار، دعا برای ظهور امام عصر علیه السلام است.

۴- امام عصر (ع) چه زمانی ظهور می کند؟ توضیح دهید؟

نگاهی به جامعه مهدوی

۴) امام عصر علیه السلام زمانی ظهور می کند که مردم جهان از همه مکتب های غیر الهی و مدعیان برقراری

عدالت در جهان ناامید شده اند و با تبلیغی که منتظران واقعی کرده اند، دل های مردم به سوی آن منجی

الهی جلب شده است. بیشتر مردم همین که ندای امام و طرفداران ایشان را می شنوند، با شوق به سوی

آن حضرت می شتابند. اما مستکبران و ظالمان در مقابل امام می ایستند که در نهایت شکست می خورند

و حکومت جهانی امام تشکیل می شود. با تشکیل حکومت امام عصر علیه السلام همه اهداف انبیا تحقق

می یابد) در میان این اهداف به چند مورد آن اشاره می کنیم: ۵- طبق سخن پیامبر (ص) با ظهور امام

عصر (ع) خداوند زمین را از چه پر خواهد کرد؟

۱- عدالت گستری: پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «با ظهور امام عصر علیه السلام خداوند زمین را از قسط

و عدل پر خواهد کرد، بعد از اینکه از ظلم و جور پر شده باشد.»^۲

۶- در جامعه مهدوی کدام قطب و طبقه وجود ندارد؟

در جامعه مهدوی، قطب مرفه و قطب فقیر، طبقه مستکبر و طبقه مستضعف وجود ندارد) امام باقر علیه السلام

امام باقر درباره وضعیت اقتصادی مردم پس از ظهور ^{چه} می فرماید: «آن چنان میان مردم مساوات برقرار می کند که

نیازمندی پیدا نخواهد شد تا به او زکات داده شود.»^۳ پاسخ

۲- آبادانی (برکت و آبادانی همه سرزمین ها را فرا می گیرد. برای مثال، اگر کسی سرزمین های

بین عراق و شام را که بسیاری از قسمت های آن در حال حاضر کویری است، ببیناید، همه را سرسبز

و خرم خواهد دید.)^۴

۷- از اهداف جامعه مهدوی، آبادانی را توضیح دهید؟

۱- الخصال، شیخ صدوق، ج ۲، ص ۶۱۶، تحف العقول، ابن شعبه حرانی، ص ۱۰۴.

۲- الغیبة، طوسی، ص ۴۹.

۳- حکومت جهانی حضرت مهدی علیه السلام، ناصر مکارم شیرازی، ص ۲۶۶.

۴- الخصال، صدوق، ج ۲، ص ۶۲۶.

- ۱- از اهداف جامعه مهدوی، شکوفایی عقل و علم را توضیح دهید؟
 ۲- از اهداف جامعه مهدوی، امنیت کامل را توضیح دهید؟
 ۳- از اهداف جامعه مهدوی، فراهم شدن زمینه رشد و کمال را توضیح دهید؟

۳- شکوفایی عقل و علم (این دوران زمان کامل شدن عقل‌های آدمیان است و با لطف و توجه

ویژه‌ای که امام زمان علیه السلام به همه انسان‌ها می‌کند عقل آنان کامل می‌شود.)

۴- امنیت کامل (در آن دوران، اگر کسی از شرق یا غرب عالم، شب یا روز، زن یا مرد و به تنهایی به

سمت دیگر حرکت کند، احساس ناامنی و ترس نمی‌کند^۲، از دزدی اموال و ثروت دیگران خبری نیست.)

۵- فراهم شدن زمینه رشد و کمال (از همه موارد فوق مهم‌تر اینکه، در جامعه مهدوی زمینه‌های

رشد و تکامل همه افراد فراهم است. انسان‌ها بهتر می‌توانند خدا را بندگی کنند، فرزندان صالح به جامعه

تقدیم نمایند و خیرخواه دیگران باشند. بدین ترتیب، انسان‌ها به هدفی که خدا در خلقت برای آنها تعیین

کرده، بهتر و آسان‌تر می‌رسند.)^۳

اندیشه و تحقیق

۱- آینده‌ی تاریخ از آن بندگان صالح و حاکمیت مستضعفان همراه با پیروزی جبهه‌ی حق بر باطل می‌باشد

۱- از دیدگاه قرآن کریم، آینده‌ی تاریخ از آن چه کسانی است؟

۲- معتقد بودن به انتظار، چه تأثیرهایی بر شخصیت فرد منتظر دارد؟ **جواب پایین صفحه**

۳- این جمله را تحلیل کنید: «منتظران مصلح، خود باید صالح باشند».

۳- یعنی شخصی که منتظر موعود و مصلح جهانی است ابتدا باید از خود شروع کند. و با انجام اعمال صالح خود و

دیگران را برای آمدن موعود و اصلاح جامعه جهانی آماده نماید تا زمینه ظهور فراهم شود.

پیشنهاد

۱- یکی از دعاهای مهمی که ارتباط ما را با امام عصر علیه السلام تقویت می‌کند، دعای عهد

است. این دعا را در کتاب مفاتیح‌الجنان بیابید؛ آن را مطالعه کنید و ببینید که در این دعا

چه عهدی مطرح شده است.

مشاق و منتظر امام زمان علیه السلام این گونه با خود نجوا می‌کند:

عمری است که از حضور او جا ماندیم در غربت سرد خویش تنها ماندیم

او منتظر است تا که ما برگردیم ما ایم که در نصیب کبری ماندیم

و از عدم آمادگی خود و جامعه سخن می‌گوید که:

قطعه‌گشده‌ای از پر پرواز کم است یازده بار شمردیم و یکی باز کم است

این همه آب که جاری است ز اقیانوس است عرق شرم زمین است که سر باز کم است

۲- انسان منتظر هدف و ارمان خود را می‌شناسد و یقین دارد که روزی این هدف در جهان تحقق می‌

یابد از این رو همواره برای رسیدن جامعه به چنین هدفی تلاش می‌کند تا جامعه هر چند یک قدم

به آن هدف نزدیک تر شود. از این رو انسان منتظر فردی فعال و با نشاط است که امید به آینده‌ای

زیبا دارد از آنجایی که انتظار امام زمان از روی مهر و محبت به ایشان است پس فرد منتظر برای جلب رضایت

ایشان تلاش می‌کند و سعی می‌کند صفات و ویژگی‌هایی پیدا کند که در زمره باران حضرت قرار

۱- بحارالانوار، مجلسی، ج ۵۲، ص ۳۲۸.

۲- بحارالانوار، مجلسی، ج ۵۲، ص ۳۴۵.

انواع سوالات درس نهم دین و زندگی یازدهم عمومی

عصر غیبت

تعیین کنید کدام یک از عبارات زیر صحیح و کدام یک غلط است؟

۱- دوره امامت امام زمان (عج) با غیبت کوتاهی شروع شد که ۶۹ سال به طول انجامید **صحیح**

۲- غیبتی که تا سال ۳۲۹ هـ ق طول کشید «غیبت کبری» نامیده می شود **غلط**

۳- حاکمان بنی عباس درصدد بودند مهدی موعود را به محض تولد، به قتل برسانند **صحیح**

۴- به دلیل غایب بودن حضرت مهدی (عج) بهره مندی از ایشان در عصر غیبت افزایش می یابد **غلط**

۵- اهل سنت معتقدند که امام مهدی (ع) هنوز به دنیا نیامده است **صحیح**

۶- امام عصر زمانی ظهور می کند که مردم جهان از همه مکتب های غیرالهی و مدعیان برقراری عدالت در جهان ناامید نشده اند **غلط**

۷- با تشکیل حکومت امام عصر (ع) همه اهداف انبیا تحقق می یابد **صحیح**

۸- در جامعه مهدوی زمینه های رشد و تکامل همه افراد فراهم است **صحیح**

جاهای خالی را با استفاده از کلمات مناسب کامل کنید

۱- حضرت مهدی (عج) دوازده مین امام ما، در سپیده دم جمعه، ..... در سامرا متولد شد

نیمه شعبان سال ۲۵۵ هـ ق

۲- به دلیل غایب بودن حضرت مهدی بهره مندی از ایشان در عصر غیبت کاهش می یابد. از این رو آن حضرت خود را به ..... تشبیه کرده اند

خورشید پشت ابر

۳- در کتابهای حدیثی اهل سنت تاکید شده که امام «مهدی» از نسل ..... است

پیامبر اکرم (ص) و حضرت فاطمه (ع)

۴- تشکیل حکومت اسلامی در عصر غیبت و ..... یکی از علائم پیروی از امام عصر (ع) است

برکنار کردن حاکمان ستمگر

۵- در انتظار ظهور بودن، خود از برترین ..... است **اعمال عصر غیبت**

۶- در جامعه مهدوی، قطب مرفه و قطب فقیر، ..... وجود ندارد **طبقه مستکبر و طبقه مستضعف**

مجتبی محمودی، دبیر دین و زندگی شهرستان ایذه

لینک کانال تلگرام: t.me/mahmoudi_izeh